

teel vrijwillige
rij, daar niet
ente op zich
alzoons, of
met het Ker-
k zich vrijwil-
ig blijven, die
Kerkgenoot-

ge het verge-
der invloed
der gemeente
erige oprich-
derhalve de
het verlaten
te brengen,
te betrekking

vacaturen in
velker vervul-
ten aangee-
gen, nimmer
der dat het
treden, of de
den van den
teacht moeten
ptreden, niet

in deze beide
an de Arant-
terstond
gheldshalve
ing van het
og niet had

/bladzijden,
erd Bijblad
e, XV deel

de onvoor-
ambt der
met name
ovigen ont-
cht der kerk
n, door het
en nieuwen
ijelijk geval.
oorwoorden,
en de be-
nen een tegen-
rainsel van
is. Inmers
deden, dan
en van den
kenner van
len godzali-
oetus; een
rdt in 1618
kerken van
dit zijn ge-
erde en in
at een enig
gulden tijd
nen.

leerde van
e, dien onze
dit bezeten
schte werk-
deren saam;
n versloeg;
Universiteit
estaire om-
pand min-
d, uitgangs-
en als stipt
n bezegeld.
ien kan,
die aan de
ulde Kerk-
verden. Wat
rmede dan
eigen on-

h zagen één
door ze er

tijdens de
geheel dit-
strijd met

Roomsche
de Synodale
n, t. w. dat
adden naar
theid. Die
ama, en de
dertjes, die
rat eerste-
dat niet dan
appen kre-
geelovigen
uizen heb-
aarde, wel-
heeren in
nodaal be-
els het stil-
rikkelijste
Sacrament
it, en een
itter der

ng hebben
o wel ge-
en in een
Luther de
ld van een
n uitdruk-
bt der ge-
de absolute
a. Het „ul-
vigen,” dat
md en als
uther toen
it die ban-
de ooren
de guiden
gelovigen
en trechter
ds Woord
de Heilige
eping en
n denoods
or de rech-
ten; moest

het te breken met priester of leeraar die zich aan dat Woord, ook in de kerkgeering niet stoorde; en zelve te handelen krachtens den last dien God hun had opgelegd.

Dit was voor de Hervorming der 16e eeuw niet maar *bijnaak*, maar het gold als het *hoofdeging*. De toon door Luther in dit en volgende geschriften aangeelaten is dan ook grondtoon, zoo van de Lutherische als Zwingliansche en Calvinistische Hervorming gebleven. En theoloog na theoloog heeft zich uitgeput, om met hand en tand juist dit deugdelijk recht der geloovigen te bevestigen.

Meer nog, ze hebben dit niet enkel in *theorie* staande gehouden, maar ook op elk punt van de slaglinie, in elk land en onder allerlei vorm *practisch* doorgezet. Ze deden dit op één dezer zes manieren. Van het toenmalig Hiërarchisch kerkverband maakte men zich los, brak er mee en voerde een andere orde van zaken in:

1°, doordien heel een volk, met de Overheid aan het hoofd, met de Hiërarchie brak;

2°, doordien geheele groepen van kerken saam met de Hiërarchie brakten;

3°, doordien een plaatselijke kerk, onder leiding van haar ambtsdragers, met de Hiërarchie brak en met andere kerken een ander kerkverband zocht;

4°, doordien enkele betere ambtsdragers met een deel der geloovigen zich opmaakten, om de breuke met het Hiërarchisch kerkverband te voltrekken.

5°, doordien het beste deel der geloovigen saam kwam, hun ontrouwe ambtsdragers vervallen verklaarde, en andere ambtsdragers koos;

en 6°, doordien een klein getal geloovigen, onmachtig om tegen den stroom op te roeien, en met het Hiërarchisch kerkverband en met hun plaatselijke kerken, en op ander erf zich opnieuw een kerk vormden.

Zelfs in de kerk van Amsterdam is liet in de dagen der Hervorming op deze en geen andere wijze toegestaan. Een betrekkelijk klein getal geloovigen kwam in een schuur saam, om onder leiding van een consulent uit Delft, ouderlingen en diakenen te kiezen, en uit dezen kerkeraad is heel de volgende organisatie van de kerk van Amsterdam voortgekomen. Allengs viel het grooter deel der bevolking dezen kerkeraad bij. En toen ook de Overheid naar de kerken en gebouwen herschonk, kwam alles in het gereede.

Hieruit ziet men, dat de kerken in Doleantie, die zich op het „ambt der geloovigen” beroepen, niet uit de Heilige Schrift een enigszins betwistbare stelling afsleiden, of enkel afgingen op een los daarheen geworpen stelling van een velschrijvend theoloog. Neen, maar dat zij in dit beroep op het „ambt der geloovigen” weer de *aanwinst van het gansche leven der Hervorming bleefdoelen*, en daarbij steunden op wat in de kloeke dagen der 16de eeuw de gemeenschappelijke overtuiging van alle waarlijk Gereformeerden was en niet minder op hun dappere en consequente praktijk.

Dit maakt het juist voor onze Synodale Hiërarchie zoo waaphoor. Ze hebben toch niet enkel het getuigenis hunner broederen uit *desen* tijd en hun *eigen* vroegere praktijken tegen zich, maar ze staan met hun Hiërarchisch beweren en lijnrecht gekant en tegen de primordiale belijdenis van Luther en onze eerste Hervormers, en tegen de praktijk, waaruit de toenmalige Reformatie is voortgekomen, en tegen de theologische ontwikkeling die onze grooite Gereformeerde theologen, met name Voetius, aan deze theorie en deze praktijk gaven.

Tot bevestiging van de overtuiging der broederen, die hun roeping om in Doleantie te gaan, inzagen; ter opwekking, om veldijken weg in te slaan, aan de broederen die onder de Synodale Hiërarchie zitten bleven; en mocht het zijn met het doel, om ook enkelen onzer betere mannen, die thans als pleitbezorgers van de Synodale Hiërarchie optreden, nog de oogen te doen opengaan voor het vergrip dat ze tegen Gods ordinantie plegen, zal het daarom noodig zijn, geheel dit stuk over de *Macht en de Vrijheid der kerken*, duidelijk aan onze lezers voor te leggen.

Gijsbertus Voetius zegt er van, dat de *kerkelijke macht* toekomt niet aan de leeraars en opzieners, maar aan de kerk *zelve*.

Op de vraag toch, wie in het bezit van de kerkelijke macht is? antwoordt hij: „De uitwendige, zichtbare en geconstitueerde gemeente, als zoodanig, gelijk ze op sekere plaats vergaderd is.” Zoo echter dat deze gemeente haar kerkelijke macht niet bezit uit zich zelve, maar ze ontving in *ambtelijke opdracht van Christus, die haar Hoofd, Heere en Koning* is. En eindelijk dat de wijze, waarop deze kerkelijke ambtelijke macht in de gemeente rust en op haar gelegd is, afhangt van de wijze waarop de geloovigen, bij het formeeren van hun instituut, overeengekomen zijn en zich loedertiel aaneensloten. Daar toch, zegt hij, de geloovigen, die aldus vergaderen, aan deze zichtbare kerk haar *vorm* geven, zoo zijn zij het ook, die in naam van Christus de macht in het Instituut inbrengen, naar den bekende stelregel: *Qui dat formam, dat consequentia formam*; d. i. Hij die de formatie tot stand brengt, brengt ook in die formatie, wat uit die formatie als zoodanig voortvloeit.

Deze *macht der kerk* nu, die uit Christus als Koning in de gemeente daalt en door de gemeente namens Christus in het kerkelijk Instituut wordt gebracht, deelt Voetius in drie delen onderdeelen. Ze is, zegt hij, deels van *leerstellige*, deels van *regerende*, deels van *rechterlijken* aard. De *leerstellige* macht der kerk bestaat, dus gaat hij voort, in de macht om uit de Heilige Schrift leerstukken vast te stellen,

aan de consciëntien voor te leggen en op de personen toe te passen. En zulks met het zegel der Sacramenten; en is ten andere de macht, om in gevallen van twijfel en onzekerheid een oplossing van ingewikkelde vragen uit Gods Woord te geven.

De *regerende* macht strekt deels om regelingen en bepalingen vast te stellen, voor de inrichting van het kerkelijk huishouden, en deels om, naar luid dezer regelingen en bepalingen, het huishouden der kerk te voeren.

De *rechterlijke* macht eindelijk is de macht, om censuur uit te oefenen en te bannen, en omgekeerd de uitgebannen weer in de gemeenschap der kerk op te nemen. Alsook de macht om de kerkelijke gemeenschap of het kerkverband met kerken, leeraars en lidmaten te sluiten, op te zeggen of te verbieden.

Deze *drievoudige* macht nu voor wat de *leer*, de *regeling* en de *rechtspraak* der kerk aangaat, berust primordiaal bij Christus als onzen Souverein; vloeit uit hem in zijn geloovigen; wordt door de vergadering der geloovigen in hun instituut of kerkeformatie gebracht; en komt in die kerkeformatie aan de „geloovigen” toe.

Zoo echter dat bij de „geloovigen” onderscheiden worde tusschen *deze* macht voorzooverre ze aan alle geloovigen toekomt, en voorzoover ze op enkele geloovigen gelegd is, die als voorgangers van Christus wege besteld zijn.

Op deze onderscheiding komt ons volgend artikel.

Volgarme voldoen we aan het verzoek van Ds. Van Lingen, om een tweedel opmerkingen op ons jongste nummer onder de oogen onzer lezers te brengen.

De eerste is deze:

In de eerste plaats moet ik mijn groote blijdschap betuigen, dat volgens uw schrijven mijne klachten hebben medegewerkt om de synodale vergadering te Utrecht tot een ernstig vermaan te bewegen. Zoo is dan het doel van mijn schrijven in zoverre bereikt, en ik dank daarvoor den Heere, te meer, omdat van dat vermaan, gelijk mede door u is verklaard, niet aan mij, maar aan God den Heere de eere toekomt. Dit weet ik, dat door Gods gerade gedurig in mijn harte is: „Niet ons, niet ons, nu naam alleen zijt de eere,” en — de Heere werkt zeker week aan week mede, om mij het tegenovergestelde van eere te doen toekomen, een uitnemend middel tevens, om allen, wien het om eere te doen is, den mond te snoeren.

Tot het laatste zullen we het zwijgen doen. Kijk *Herautlezer* oordeele, in welk nummer, in welke kolom, of in welken regel van ons blad we ooit anders dan met liefde en waardeering van onzen broeder Ds. Van Lingen gesproken hebben. Zelfs in het jongste nummer nog noemden we hem „den beindinen broeder”, en we deden dit uit de warmte van ons hart.

Doch dit slechts ter loops. Droever is de tweede opmerking die Ds. Van Lingen onmiddellijk op de eerste volgen laat.

Hij formuleert ze aldus:

Minder aangenaam was mij echter de mededeeling, dat een tweetal broeders, terecht als „beiden bij mij even geliefd”, voorgesteld door de synode waren gedeputeerd, opdat de verwijzing naar de classis Arnhem voor mij niet te pijnlijk zou zijn.”

Mijnheer de Redacteur! Het zij mij gegund door middel van uw blad voor de leden van classis en synode, ja van alle kerken uit te spreken, dat ik van mijn God genade voor genade verwacht, maar van classis en synode niets dan recht. Ik wils elke verzilvering der bittere medicijn volstrekt af.

Uw woord heet, er mij toe genoodzaakt dien zeer geliefden broederen mede te deelen, dat ik hen tot dat doel niet kan ontvangen. Acht classis of synode, dat ik een der tuchtmiddelen verdiend heb, dat zij zonder aanzien des persoons tewerkgaan, ook ten opzichte van mij, die elke toekenning van een kerkelijk ambt, waarin het genootschap mij stelde, blijf verwerpen, en voor de bediening des Woords geen anderen grond ken, dan Paulus in Gal. 1: 1 noemt.

Hierop veroorloven we ons drieëdel opmerking.

1°. Van „genade” voor „recht” was geen sprake. „Genade” voor „recht” is een begrip uit de *wereldsche* rechtspleging; niet uit de kerk. De kerk kent dit niet. Maar wat de kerk wel kent is broederlijke liefde, is minzaamheid, is zoekende welwillendheid, tegemoetkomende dienstvaardigheid. „Die de meeste onder u wil wezen, zij aller dienenaar.” In dien geest en zin nu kwamen ook de Synode, naar eisch der Heilige Schrift, broeder Van Lingen te gemeet.

Strafrecht kent de Overheid, niet de Gereformeerde kerk. Deze kent alleen *tucht*. En van *tucht* kon ten opzichte van Ds. Van Lingen natuurlijk ganschelijken sprake wezen, daar niemand een klacht tegen hem had ingediend; wel hij tegen de kerken.

Dit rust dus op een misverstand.

Al wat de Synode deed was, Ds. Van Lingen aan een antwoord op zijn klacht te helpen. Dit mocht zij, naar haar overtuiging, *wilpe niet doen*. Deswege verwees zij hem naar de Classis. Doch om tevens blijk van *goden wille en broederlijke liefde* te geven, deputeerde zij twee broederen om met de classicale Deputaten mede te gaan.

2°. Dat Ds. Van Lingen welget de broederen Dr. Van den Bergh en Dr. De Hartogh, die de Synode naar hem deputeerde, te ontvangen, komt niet overeen met de broederlijke liefde en kan dus nooit goed voor onzen Heere zijn.

Iets wat te meer klemt, daar Br. Van Lingen ze wel zou ontvangen hebben, indien de *Heraut* anders gesproken had; en wat de *Heraut* schrijft of niet schrijft natuurlijk in niets de Synode aangaat, noch de qualiteit van haar Deputaten.

En 3°. In Gal. 1: 1 zegt de heilige Paulus, dat hij als *apostel*, liet wel als apostel,

geroepen is „niet van menschen noch door menschen, maar door Jesus Christus.”

Hierbij nu teekenen onze kantteekeningen zeer terecht aan:

Namelijk, die bloote menschen, ofte niet dan menschen zijn. Deze beschrijvinge doet d'Apotest daer by, om zijne Apostolische beroeping ende autoriteit staende te houden tegen de lasteringen der valsche Apostelen, die seiden dat hy niet wettelik tot het Apostelschap en was beroepen. Want daer is tweedley wetlige beroeping tot den dienst des woorts: een die ordinaris is, welke gesohiet wel van Godt, maar door menschen, de orden Gods daer in volgende: zoodanige is de beroeping van de ordinare Dienaren des woorta. Ende daer is eene beroeping, die sonder dienst der menschen van Godt selve, ofte van den Heere Christo gesohiet: zoodanige is geweest de beroeping der Propheten in 't Oude Testament, ende der Apostelen in 't Nieuwe Testament. Deze beroeping is extra-ordinaris, ende alijt vergeselschap met de gave van niet te kunnen dwalen in 't leeren. 1. Pet. 1. 21. Joan. 16. 13. Dat d'Apotest Paulus door sulke extra-ordinare beroeping beroepen is, wort klaerlick beschreven Act. cap. 9. 22.

Zoo is het dan duidelijk dat Paulus hier volstrekt niet den grondslag aangeeft voor de *gewone* Dienaren des Woords, maar alleen voor de *extra-ordinare* bediening van *Profeten en Apostelen*.

En wat voorts de vraag betreft, of de Hervormers al dan niet hun roeping tot den Dienst uit de Roomsche kerk meebachten, zij het ons versgund te verwijzen naar het eensluidend oordeel der Gereformeerde theologen, die hierover steeds in dezer voege oordeelden:

Daar zijn twee soorten van Hervormers geweest. Eenige hadden hunne roeping reets in de Roomsche Kerk verkregen, de andere hebben de hunne van de Kerken, die hen hebben beroepen, ontvangen.

Ten aanzien van de eerste kan men hunne roeping niet betwisten, omdat zij dazelve in de Roomsche Kerk, op de wijze die daartoe in gebruik was, hadden bekomen. De Roomsgerinde, geloovende dat de verordening van hunne Kerk een onuitschielijk merkteken in de ziel van die deszelve ontving, indrukt, konnen dan niet zeggen, dat de verordening dezer Hervormers, die uit de Roomsche Kerk zijn uitgegaan, vernietigt is geweest.

Men zal zeggen, dat, indien de Roomsche Kerk een Valsche Kerk is, de roeping, die men daar in heeft bekomen, niet goed is. Maar men antwoordt, dat, schoon de Roomsche Kerk voor de Hervorming zeer verdorven was, het wezen van den dienst daar echter in was bewaard, de grond van de Christelijke leer daar in nog met hare zaligmakende kragt, die zich in zommigen opbehaarde, behouden zijnde. 3. Dat, indien 'er in dat dezer roepingen haperde, de eerste Hervormers dazelve van al 't onrein, dat 'er in was, ontslaagen, en van al 't quaadt gezuiverd hebben.

Men zal nog zeggen, dat zij van hunne roeping vervallen zijn, omdat zij de leer van de Roomsche Kerk hebben bestreden, en de inzichten van die hen tot den H. Dienst hadden geroepen, niet hebben opgevolgt.

Ik antwoord, dat, indien zij de inzichten van die hen hadden geroepen, niet hebben gevolgt, hebben zij het oogmerk van God, die de eerste oorzaak van hunne roeping is, in het oog gehouden, met de waarheid te verkondigen, en Christus veele zielen te winnen. Tgn anderen moet men het algemeen insigt en oogmerk van de Roomsche Kerk van haar bijzonder oogmerk onderscheiden. Volgens het eerste gaf de Roomsche Kerk bevel aan die zij betrip, de waarheid te prediken, en dit is het oogmerk dat onze Hervormers hebben moeten volgen, en gevolgt hebben. Maar, ten aanzien van het tweede oogmerk, gaf en geeft zij nog bevel zulke en zulke leerstukken te prediken, daer de eene van goed, en de andere quaad zijt; ten eerste, wanneer onze Hervormers de valsheid van de leerstukken van de Roomsche Kerk erkent en bestreden hebben, waer toe zij genoozaam waren gemagtigt, nadien ieder het is, wanneer het op het bestrijden van de dwaling en het verdedigen der waarheid aankomt, hebben zij van hunne roeping dat 'er quaad aan was, afgetrokken, en dat 'er goed in was, hebben zij behouden.

Desgevorderd zijn we bereid, wat dit laatste punt betreft, bewijzen te leveren, zoo veel men wil.

Voor het overige beschouwen we dit incident, wat ons blad aangaat, als gesloten.

En inzonder legt ons deze vraag voor:

Terecht hebben de uitgetreden kerken geoordeeld dat de „aanwening” onder de Synodale Hiërarchie niet zonder voorbehoud als afgelegde belijdenis moet worden aangemerkt. Van alle lidmaten, die verzoeken op de duplicaat-lidmatenboeken te worden ingeschreven, wordt dan ook de dubbele verklaring geëischt, dat zij 1° instemmen met de aangevangen reformatie, en 2° de tweede doopvraag toestemmend beantwoorden. Dit is *de* voorzeker. Maar is het ook *genoeg*?

Zoo ja, dan meet men, m. i. met tweedele maststaf.

Dan wordt van hen, die *thans* belijdenis afleggen, *meer* gevraagd dan van hen, die het onder den Synodalen kerkeraad deden.

Maar dan heeft men zoodoende ook tweedele lidmaten. Deulken tot we men zeggen mag en moet: *Ge moogt* van de tafel des Heeren niet afbliven, en anderen tot wie men *zoo niet* mag spreken. Zou het niet alleszins geoorloofd zijn, ter beilighouding van 's Heeren D'isch, met allen die zich ter inschrijving in het duplicaat-lidmatenboek aanmelden, eerst te spreken en, wanneer blijkt dat zij onkundig zijn van den weg der zaligheid, hun op te leggen de catechisatie te bezoeken? En allen zonder onderscheid er op te wijzen dat persoonlijk geloof vereischt wordt om in eene Geref. kerk toegelaten te worden tot het heilig Avondmaal? Want dat beduidt immers het ingeschreven worden in het duplicaat-lidmatenboek?

Het antwoord op deze vraag kan niet moeilijk zijn.

In de 16e eeuw waren alle lidmaten der kerk bij den pastoor of de leerling geweest, door den bisschop gevormd, en op dien grond: tot de heilige Gemeente toegelaten.

Toen nu de Hervorming doorbrak en een goed deel der communicanten tot better inzicht geraakte, kwamen deze in verzet tegen het bestuur hunner kerk, en gingen er op allerlei wijs toe over, om hun kerk beter en zuiverder te formeeren.

De namen dier lieden schreef men in een boek, en als er morgen en overmorgen weer andere lidmaten opdaagden, die eveneens tot better inzicht kwamen en nu met de zuiverder formatie wilden meegaan, schreef men hun naam er bij, ze beschouwende als communicanten.

Om echter misbruik te voorkomen, ondervroeg men hen naar de oprechtheid hunner keuze, en om te maken dat geen Doopersche dwaling insloop, lette men er op, dat ze ook hier niet mee behept waren.

Liep nu alles wel, dan hadden ze toegang tot het heilig Avondmaal, waartoe men telkens door de ouderlingen met hen sprak. En bleek dan, dat er verkeerde inkruipselen waren, dan onderwees men hen nader, en bestond er halstarrigheid, dan bracht men hen onder censuur.

Eerst later, toen de beide kerkeformaties (de Roomsche en de Gereformeerde) naast elkaar kwamen te staan, beschouwde men voorhands de Roomschen als nog geen lidmaat en eischte men van hen voorafgaande openbare belijdenis.

Zoo doet men ook nu, en men doet er wel mee.

Het is, althans op dit oogenblik, nog geen nieuwe aangeworven en aangemonsterde bemanning, maar de oude bemanning, die op vint en plank en ra uit de schipbreuk komt aandrijven, en op een beteren bodem weder saamkomt.

De regel is dus hoogst eenvoudige.

Hij luidt: Hande lu evenzoo, als ge zoudt gehandeld hebben, indien ge (zonder bemoeielijk te worden) uw kerk in de kerk hadt kunnen hervormen.

Stel b. v. in Zeist ware de kerkeraad allezins in geheel Gereformeerde handen gekomen, en de classis ware Gereformeerde geworden, en de Synode eveneens, zoodat niets den kerkeraad gehinderd had, geheel naar Gods Woord op te treden. In dat geval nu zou deze kerkeraad zijn lidmatenboek niet verscheurd hebben, en evenmin nogmaals „aanwening” of „belijdenis” gevraagd hebben van hen die tot die heilig Avondmaal waren toegelaten; maar hij zou door de ouderlingen met elk lid gesproken hebben, en wien hij bevond, onzuiver te staan, hebben onderricht; en iegelijke in liefde hebben zoeken te winnen; en eerst bij gebleken halstarrigheid tot censuur en ban-nissemnt zijn overgegaan.

Misschien zou hij in zulk een geval de geheele gemeente hebben kunnen oproepen, om met ichuldbelijdenis over vroeger misbruik en oude dwaling, met God den Heere in een nieuw verbond op zijn waarheid te treden, en alle leden hebben kunnen uitnoodigen dit verbond met onderteekening der formulieren te bekrachtigen; maar meer doen kon hij niet.

Welnu zou handelen ook thans de ont-komen kerken.

Ze vragen onderteekening als vernieuwing van het verbond op grond van Gods waarheid. Ze houden acht op de leden, en spreken met de dwalenden. Maar met halstarrigheid komen zij bijna alet in aanraking, eenvoudig omdat de halstarrigen onder het Synodale juk blijven, en de deur dicht doen als er een ouderling van de ont-komene kerk aanklopt.

KUYPER.

Mit de pers.

In *Maranatha* is Ds. Notten uit Rotterdam over de hereniging van alle Gereformeerden aan het woord.

Gelijk bekend is, beinoorde Ds. Notten onder de leeraars, die van meeat zeer sterk op hereniging aandrongen, en die, meer nog dan anderen, gloed voor deze schoone zaak in zijn hart voelde branden.

Daarom hebbe ook zijn woord hier een plaats.

Zooals bekend is, werd ten concepte van ineenstemming ontworpen, en hielden de Synoden te Utrecht en te Kampen zich dezer dagen bezig met de vraag, of zij al dan niet met advies tot aanwening naar de kerkeraden gezonden kon worden.

De ace niet nemen wij niet op, wij zij in zovoel bladen plaats vond en derhalve reeds onder de oogen meer lezers kwam.

De Utrechtsche Synode nam haar na korte, warme discussie met eenparige stemmen onveranderd aan.

Te Kampen ging dit zoo voorsoedig niet. Wel was de geest er uitstekend gelijka al sanstonds uit het uiteenlopende openingswoord en het hartelijk gebied van den Voorzitter mocht worden vermoed; wel werd er een heelijke toespreeking gehouden die onduubbelzinnig blijf gaven niet en enige beguete, om saken te brengen wat bij elander behoort; wel was de fractie, die niet bewees de vereeniging te begrepen, intien klein; maar toch wat velen niet ont verwacht hadden dat de concept acte, en zooda zij daarlag, met enthousiasme zou zijn aangenomen, gebeurde niet.

Wel werden de consideranten en voorts 11 van de 14 punten van regeling aangenomen; maar bij meedertied van stemmen werd ingemaakt, dat na de vereeniging in plaatsen, waer reeds een Chr. Geref. of Doersche kerk bestond, het opkomen van een andere kerkeformatie moest worden tegengestaan, en dat in beginsel de kerk zelve geheel voor de opleiding van haar leeraars zorgen moet.

Tot eer van de Utrechtsche Synode moet geregd, dat zij, wat het eerste betreft, zovoel mogelijk tege moet kwam. Zij deed meer. Zij zond zelfs een Deputatie naar de Synode te Kampen, ten einde te trachten haar met deze tegemoetkoming te bevredigen en tot tegenwinnig van het tweede herwaer te bewegen.

Het was echter vruchteloos.

Is nu de hoop op vereeniging afgesneden?

Er werden 3 broeders benoemd om de zaak hangende te houden en in correspondentie te blijven met de Utrechtsche Deputaten. Inmiddels zal de acte met minnatie van toelichting aan de kerkeraden worden gezonden.

De gemelten zenden dan haar gevoelen op aan de classen, en deze aan de Provincien. Als twee Provincien om de zaak der vereeniging een vervroegde Synode willen, zal Friesland die samenroepen. Ook de Com-missie zelve kan hierover alle provincien aanschrijven, indien zij resultaten heeft.

de consideranten van de acte werden aangenomen, hadden wij niet vermoed, dat de zaak op genoemd punten van behandeling zou hebben kunnen afsluiten.

Het eerste herwaer der Synode van Kampen, hoeveel er ook voor te zeggen valt, al slechts het blijven onder de organisatie van 1816 bevoloveren, of het setzwezen ten goede komen; en de vraag betreffende de opleiding van Evangelisatorien had o. i. geheel on-beantwoord kunnen blijven, om eerst op de eerste Synode der vereenigde kerken, dus in gemeenschappelijk overleg, te worden beslist.

En dan volgt er eene opmerking, die toont, hoe ook reeds vroeger, geheel buiten deze quaestie om, ruimer en milder inzichten door-drongen.

Op vroegere Synoden der Chr. Geref. kerk was ernstig sprake om de Theol. School te verplaatzen. Elke poging om het wetenschappelijk gehalte der opleiding van Evangelisatorien te verbeteren en hunne „bildung” te bevorderen, moest toegelicht. Een Theologische School moogte goed, en de Theol. School te Kampen moogte intemend zijn, een Universiteit te te verkiezen; en de verbintenis van de Theol. School als Seminarie aan de Vrije Universiteit, misde ze naar Theol. Faculteit berecht zich stelde onder toezicht der kerken, kan o. i. niet anders dan voorloedig zijn.

Inmiddels, de Heere regert. Hij zij ons arm vol genadig. Wij hebben den zegen der vereeniging der gereformeerden in deze landen op veelvoudige wijze verbeurd. Verdien, om door allerlei dikwoudige vragen gescheurd en gedeeld en zoo in onze kracht gebroken te worden. „O. Hij wera naar zyne barmhartigheid dit oordeel af! Hij slechte vleeschelijke hoogten in de harten zijner kinderen en doe allerwegen weg-vallen alle afgodery met eigen meeningen, en bringe als leerlingen van Christus aan diens voeten.

Toch geeft ook Ds. Notten de zaak niet op. Zelfs slaat hij een twistgesprek voor.

Zoo wij nog een raad mochten geven, het zou deze zijn: Laat de Chr. Gereformeerden tot het standpunt der Doleantie overgaan; of, laat de Doleerenden dat der Chr. Gereformeerden innemen. Om dit te kunnen, dient er verandering van insigt te komen. Welnu, er worde een openbare gedachtenwisseling gehouden. De Chr. Gereformeerden kiezen een paar hunner bekwaamste en meest geavanceerde mannen, om met de door de Doleantie aangeworven broeders een samhoere van wie wil te disputeren. Zulk een mondesprek worde door een dag van bidden en vasten voorafgegaan, en de uitslag zij beslissend voor allen, die van de doorverwijking der Gereformeerde beginselen heel verwachten van Vaderland en Kerk.

Dit kan; want, er is verschil tusschen de beide methoden van Kerkeformatie, maar dit verschil is geen kloof.

In het van weersijden aannemen der concept acte wat de hoofdzak betreft, is het gebleven, hec weinig principieel het verschil is. Wel kan hartstocht op-sweepen; maar de kerken staan niet principieel tegen-over elkander. Zij bedoeien hetzelfde, de heerschap van Koning Jesus in zyne Kerk. Denk aan twee reimen, die op nevens elander geleide rails naar hetzelfde station stroomen. Of wil men, Separatie en Doleantie zijn bezielde van dezelfde min. Door Doleantie komt men tot Separatie, en zich separeren doet men doleerend. Komt, zooda onlangs door br. Welenga is opgemerkt, in de Scheiding de heiligheid der Kerk meer tot haar recht, en blinkt in de Doleantie daren- tegen meer hare katholieciteit uit, welnu, naar mate de heiligheid der Kerk, die op een zijde staat, zich katholiec, en naar mate zij waarlijk het beginsel der katholieciteit hoog houdt, zal heiligheid haar sie raad zijn.

In de Chr. Geref. Kerk zijn broeders, die sinds jaer en dag de kerkelijke beschouwingen der Doleerenden deelen, en onder de Doleerenden zijn er wier opvatting met die der Chr. Gereformeerden samenvalt.

Waarom zouden dan Doleerenden en Chr. Gereformeerden gescheiden blijven?

En samenwonen van hen die meer op Separatie nadruk leggen met hen die meer tot Doleantie zich aangeetrokken gevoelen is juist gewenscht, wij de eerste in de Kerk voor verwerdelijking bewaren, en de laatste tegen searische euharistieghardheid waken.

Nu, of zulk een twistgesprek nog van onzen tijd zou zijn, betwijfelen we. Geleidelijke ontwikkeling der denkbeelden zal o. i. verder brengen, en zoo men zich beiderzijds maar wat meer in het betrekkelijk recht van alle drie methoden van reformatie verdiept, komt men wel verder.

Veel meer heil verwachten we, 1°. van het staken van alle vijandelijke twist in de pers; 2°. van het elkaar ontmoeten en spreken; en 3°. van het aanhoudende gebed der gemeente.